

Stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar

Sammanfattning

- SKL ställer sig positiv till regeringens initiativ med stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar i vissa åldrar under sommarlovet. SKL ser samtidigt att bidraget har vissa utmaningar. SKL anser att stödet från staten ska ge full kostnadstäckning. SKL anser även att färdtjänst för den avsedda målgruppen ska ingå i bidraget.
- SKL anser att det är kort om tid för såväl remisshantering som ansökan. Det är olyckligt om avsatta medel inte kommer till användning.
- SKL vill lyfta att det finns vissa praktiska utmaningar när det gäller verkställandet. Det är av stort vikt för SKL:s medlemmar att verkställandet blir lyckat och tas emot väl av allmänheten. Utmaningarna rör till exempel budgetprocessen, förutsättningar för trafikering, avtalsförhållanden med operatörer, administrationen och distributionen av biljetter. En utformning av stödet som ger en större frihet för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna att anpassa lösningar som passar lokala och regionala förhållanden vore att föredra.
- SKL vill trycka på att ett aktivt stöd av den administrerande parten Trafikverket vid ansökningsförfarandet samt en enkel uppföljning är av stor vikt.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Positivt initiativ från staten - men vissa utmaningar finns

SKL ställer sig positiv till regeringens initiativ med stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar i vissa åldrar under sommarlovet. SKL tycker att ambitionen med det statliga stödet är god. En satsning på kollektivtrafik för ungdomar kan ha många positiva effekter för såväl ungdomar, som för arbetsgivare och näringsliv och bidrar till meningsfull fritid och sysselsättning. SKL ser samtidigt att bidraget har vissa utmaningar.

SKL anser att staten ska ta fullt ansvar för att täcka kostnaderna för bidraget till fri kollektivtrafik till ungdomar under sommarlovet. SKL förutsätter därför att stödet justeras i efterhand så att full kostnadstäckning nås.

SKL anser att färdtjänst ska inkluderas i bidraget från staten. Barn och ungdomar med funktionsnedsättningar som är berättigade till färdtjänst riskerar annars att falla utanför. SKL vill understryka att bidraget ska komma alla i målgruppen till del, oavsett förutsättningar.

SKL anser att det är bra att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna är den sökande parten och anser att förutsättningar för samordning med kommunerna finns. Kollektivtrafik är i grunden ett ansvar för kommuner och landsting och organiseras i en regionala kollektivtrafikmyndighet per län som ytterst ansvarar för kollektivtrafiken.

Riktade statsbidrag behöver aviseras i god tid

SKL generella inställning till riktade statsbidrag är restriktiv med hänsyn till självstyret, men att de i förekommande fall bör utformas så att de bidrar till utveckling och ökad likvärdighet. I och med att införandet av detta stöd ligger så pass nära i tid är statsbidraget inte anpassat efter budget- och planeringsprocesserna för de regionala kollektivtrafikmyndigheternas verksamhet. Det innebär en forcering, som ställer höga krav på administrationen. Kort varsel innebär även risk för att ansökningar inte blir adekvata. SKL vill lyfta detta, då SKL anser att det är olyckligt om avsatta medel inte kommer till användning.

Praktiska utmaningar i verkställandet

Det finns vissa praktiska utmaningar när det gäller verkställandet. SKL vill lyfta några av utmaningarna. Det är av stort vikt för SKL:s medlemmar att verkställandet blir lyckat och tas emot väl av allmänheten.

Budgetprocessen behöver anpassas efter den möjliga medfinansieringen. Det är svårt att räkna på den totala kostnaden av införandet. Avgiftsfri kollektivtrafik finns på vissa håll i landet redan idag, med olika lösningar. Möjligheten till erfarenhetsutbyte blir väldigt kort och lösningarna riskerar därmed att skilja sig åt i effektivitet, vilket kan innebära onödiga kostnader för verksamheterna.

I och med att bidraget avser befintlig trafik, slår bidraget olika över landet. Vissa områden har kollektivtrafik begränsad till terminstid, vilket gör att det kan ge en negativ upplevelse för resenärerna då kollektivtrafik kanske saknas helt eller delvis under sommarlovet. I de fall där det finns begränsad trafik riskerar satsningen att få en negativ långsiktig effekt, då verksamhetens intäkt kommer från staten.

Majoriteten av all kollektivtrafik är upphandlad, en mindre del sker i egen regi. Den upphandlade kollektivtrafiken sker med olika avtalsmodeller, där en del avtal baseras på incitament som syftar till att antalet resenärer ska öka. Satsningen kan därför i vissa fall ge en ökad utgift för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna till operatören, och ger därmed en ny förutsättning för det avtalade samarbetet. Vid en stor ökning av resandet kan befintliga turer behöva förstärkas, något som kan innebära en ökad kostnad. Även nya resandemönster och beteenden kan behöva hanteras.

Utmaningar finns även i själva administrationen och distributionen av biljetter för såväl regionala kollektivtrafikmyndigheter som kommuner. Det är inte helt okomplicerat att få ut biljetter till alla ungdomar i avsedd ålderskategori med kort varsel. Nya rutiner behöver i många fall etableras kring korttyper, distribution, tester, hantering av eventuellt fuskåkande etc. Det finns inte heller alltid en grundprodukt för biljetter som kan användas.

Med avseende på de praktiska utmaningar som finns vore en utformning av stödet som ger en större frihet för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna att anpassa lösningar som passar lokala och regionala förhållanden att föredra.

Ansökan och uppföljning

SKL vill trycka på att ett aktivt stöd av den administrerande parten Trafikverket vid ansökningsförfarandet samt en enkel uppföljning är av stor vikt. Det kommer att uppstå frågor före sommaren som kommer att behöva hanteras skyndsamt och pragmatiskt med transparent information till alla sökande parter.

Vid en eventuell fortsättning eller permanentning av bidraget är det viktigt att uppföljningen redan nu tar in dessa aspekter. I uppföljningen behöver det vara tydligt för de som ansöker om de kan bli återbetalningsskyldiga och vilka villkor som i så fall gäller.

SKL ser fram emot en fortsatt dialog med både regeringskansliet och Trafikverket och bistår gärna även fortsatt i arbetet för att effektivisera utformningen.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande